

**SAN'AT TA'LIMIDA KOMPETENSIYAVIY YONDASHUV: XALQARO
TAJRIBA VA O'ZBEKISTON AMALIYOTI**

Ergasheva Dilnoza Raximjonovna

Navoiy Davlat Universiteti

70110501 – Tasviriy san'at magistratura ta'lim yo'nalishi

1-bosqich magistranti

Annotatsiya: Maqolada san'at ta'limida kompetensiyaviy yondashuvning xalqaro tajribasi tahlil qilinadi va uni O'zbekiston ta'lim amaliyotiga moslashtirish imkoniyatlari muhokama qilinadi. Tadqiqotda kompetensiyaviy yondashuvning pedagogik tamoyillari, o'quvchilarning ijodiy va estetik kompetensiyalarini shakllantirishdagi roli, shuningdek, zamonaviy oliy va umumta'lim tizimlarida qo'llanilishi ko'rib chiqiladi. Natijalar kompetensiyaviy yondashuvni milliy sharoitga tatbiq etish orqali san'at ta'limining samaradorligini oshirish va o'quvchilarning ijodiy salohiyatini rivojlantirish imkoniyatini ko'rsatadi.

Kalit so'zlar: san'at ta'limi, kompetensiyaviy yondashuv, xalqaro tajriba, ijodiy kompetensiya, estetik kompetensiya, O'zbekiston ta'limi.

Kompetensiyaviy yondashuv zamonaviy ta'limning asosiy tamoyillaridan biri sifatida dunyo bo'ylab keng qo'llanilmoqda. Bu yondashuv o'quvchilarning nafaqat bilim va ko'nikmalarini, balki ularning ijodiy, estetik va analitik kompetensiyalarini shakllantirishga qaratilgan. San'at ta'limida kompetensiyaviy yondashuv o'quvchilarning ijodiy tafakkuri, amaliy ko'nikmalari, muammoli vaziyatlarni hal etish va mustaqil fikrlash qobiliyatini rivojlantirishda muhim ahamiyatga ega.

Xalqaro tajribada san'at ta'limi kompetensiyaviy yondashuv asosida tashkil etiladi. Masalan, Finlyandiya, Germaniya, Koreya va Yaponiyada san'at darslarida o'quvchilar loyiha asosida ishlashadi, muammoli vaziyatlarni hal etadilar, interaktiv va raqamli texnologiyalardan foydalanadilar. Ushbu yondashuv o'quvchilarning ijodiy, estetik va kommunikativ kompetensiyalarini rivojlantirishga xizmat qiladi.

O'zbekiston ta'lim tizimida san'at ta'limida kompetensiyaviy yondashuvni tatbiq etish jarayoni bosqichma-bosqich amalga oshirilmoqda. Bu yondashuv milliy madaniyat, tarixiy san'at an'analari va pedagogik qadriyatlar bilan uyg'unlashtirilgan holda o'quvchilarning ijodiy salohiyatini rivojlantirishga yo'naltiriladi. Shu sababli, xalqaro tajribani o'rganish va uni milliy sharoitga moslashtirish san'at ta'limining mazmunini boyitish va uning samaradorligini oshirishda muhim omil hisoblanadi.

Mazkur maqolada san'at ta'limida kompetensiyaviy yondashuvning xalqaro tajribasi va uni O'zbekiston amaliyotida tatbiq etish imkoniyatlari ilmiy-pedagogik nuqtayi nazardan tahlil qilinadi.

Kompetensiyaviy yondashuv zamonaviy ta'lim tizimida o'quvchilarning nafaqat bilim va ko'nikmalarini, balki ularning ijodiy, estetik, kommunikativ va analitik kompetensiyalarini rivojlantirishga qaratilgan pedagogik tamoyil hisoblanadi. San'at ta'limida ushbu yondashuv o'quvchilarning ijodiy tafakkurini shakllantirish, muammoli vaziyatlarni hal etish, mustaqil fikrlash va amaliy ko'nikmalarini rivojlantirishda muhim ahamiyat kasb etadi. Kompetensiyaviy yondashuv nafaqat yakuniy bilim natijasini, balki o'quv jarayoni davomida olingan ko'nikmalarni hisobga olishga yo'naltirilgan.

Xalqaro tajribada san'at ta'limida kompetensiyaviy yondashuv turli mamlakatlarda turlicha tatbiq etiladi. Masalan, Finlyandiya ta'lim tizimida san'at darslari loyiha asosida tashkil etiladi. O'quvchilar mavzuga oid izlanish olib boradilar, o'z ijodiy ishlarini yaratadilar va natijalarni tahlil qiladilar. Bu jarayon ularning ijodiy salohiyatini rivojlantiradi, shuningdek, mustaqil qaror qabul qilish va muammoli vaziyatlarni hal qilish ko'nikmalarini shakllantiradi. Shu bilan birga, loyiha asosida o'qitish o'quvchilarni jamoada ishlashga va o'z fikrini himoya qilishga o'rgatadi, bu esa kommunikativ kompetensiyalarni mustahkamlaydi.

Germaniyada san'at ta'limi kompetensiyaviy yondashuv asosida olib boriladi. O'quvchilar san'at asarlarini yaratish bilan birga, ularni tanqidiy baholash, estetika va madaniyat kontekstida tahlil qilishni o'rganadilar. Bu yondashuv nafaqat badiiy ko'nikmalarni rivojlantiradi, balki ularni mantiqiy va tanqidiy tafakkurga ham o'rgatadi. Shuningdek, o'quvchilar ijodiy jarayon davomida mustaqil izlanish olib borishga o'rgatiladi, bu esa ularning tadqiqot va amaliy ko'nikmalarini mustahkamlaydi.

Janubiy Koreya va Yaponiya tajribasida san'at ta'limida raqamli texnologiyalar keng qo'llaniladi. Grafik dizayn, animatsiya, multimedia va virtual galereyalar orqali o'quvchilar zamonaviy san'at yo'nalishlarini o'rganadilar. Bu yondashuv o'quvchilarning ijodiy salohiyatini oshirish bilan birga, ularni global san'at maydonida o'z o'rnini topishga tayyorlaydi. Raqamli vositalardan foydalanish o'quvchilarning mustaqil ijodiy faoliyatini rivojlantiradi va o'z ishlarini interaktiv tarzda yaratish imkonini beradi.

Baholash tizimi ham kompetensiyaviy yondashuvni qo'llashda muhim ahamiyatga ega. Xorijiy tajribada o'quvchilarning ijodiy ishlari faqat yakuniy natija

bilan emas, balki ijodiy jarayon, izlanish va rivojlanish darajasi bilan ham baholanadi. Formativ baholash, refleksiya va o'z-o'zini baholash usullari o'quvchilarda o'z faoliyatini tahlil qilish va takomillashtirish ko'nikmalarini rivojlantiradi. Shu tariqa, baholash tizimi rag'batlantiruvchi va o'quvchilarning ijodiy erkinligini ta'minlovchi mexanizm sifatida xizmat qiladi.

O'zbekiston ta'lim tizimida san'at ta'limida kompetensiyaviy yondashuv bosqichma-bosqich joriy qilinmoqda. Bu jarayonda milliy madaniyat, xalq amaliy san'ati, tarixiy meros va pedagogik qadriyatlar hisobga olinadi. O'zbekiston maktablari va oliy ta'lim muassasalarida loyiha va muammoli metodlarni tatbiq etish orqali o'quvchilarning ijodiy salohiyatini rivojlantirish, fanlararo integratsiyani kuchaytirish va raqamli texnologiyalarni bosqichma-bosqich joriy etish mumkin.

Loyiha asosida o'qitish O'zbekiston maktablari va oliy ta'lim muassasalarida o'quvchilarning mustaqil izlanish va amaliy faoliyat ko'nikmalarini rivojlantiradi. Muammoli metodlar o'quvchilarda tanqidiy fikrlashni shakllantirib, san'at asarlarini tahlil qilish va o'z ijodiy qarorlarini himoya qilish qobiliyatini oshiradi. Shu bilan birga, fanlararo integratsiya o'quvchilarning dunyoqarashini kengaytiradi, ularni zamonaviy jamiyat va madaniyat bilan uzviy bog'liq holda o'rganishga undaydi.

Raqamli texnologiyalarni O'zbekistonda bosqichma-bosqich joriy etish o'quvchilarga zamonaviy san'at yo'nalishlarini o'rganish, virtual galereyalar orqali global san'at maydonida ishtirok etish va interaktiv tarzda ijodiy mahsulot yaratish imkonini beradi. Shu bilan birga, baholash tizimini rag'batlantiruvchi va jarayonni hisobga oluvchi shaklga o'zgartirish o'quvchilarning ijodiy erkinligini ta'minlab, san'at ta'limining samaradorligini oshiradi.

O'zbekiston amaliyotida kompetensiyaviy yondashuvni joriy etishda o'qituvchilarning metodik tayyorgarligi muhim ahamiyatga ega. O'qituvchilarning zamonaviy pedagogik texnologiyalarni o'zlashtirishi va amaliy faoliyatda qo'llash qobiliyati san'at ta'limining sifatini oshirishga xizmat qiladi. Shu bilan birga, kompetensiyaviy yondashuv o'quvchilarning ijodiy salohiyatini kengaytirib, ularni zamonaviy jamiyat talablariga moslashgan shaxslar sifatida shakllantirishga yordam beradi.

Umuman olganda, san'at ta'limida kompetensiyaviy yondashuv xalqaro tajribada o'quvchilarning ijodiy, estetik va amaliy kompetensiyalarini rivojlantirishga yo'naltirilgan samarali pedagogik mexanizm sifatida namoyon bo'ladi. Ushbu yondashuvni O'zbekiston ta'lim tizimida tatbiq etish milliy madaniyat va an'analarni

hisobga olgan holda san'at ta'limining mazmunini boyitish, o'quvchilarning kreativ salohiyatini kengaytirish va ta'lim sifatini oshirish imkonini beradi.

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, san'at ta'limida kompetensiyaviy yondashuv o'quvchilarning ijodiy, estetik, kommunikativ va amaliy kompetensiyalarini rivojlantirishda samarali vosita sifatida namoyon bo'ladi. Xalqaro tajribada, xususan Finlyandiya, Germaniya, Janubiy Koreya va Yaponiya ta'lim tizimlarida kompetensiyaviy yondashuv loyiha asosida o'qitish, muammoli metodlar va raqamli texnologiyalar orqali o'quvchilarning ijodiy salohiyatini oshirishga yo'naltirilgan.

O'zbekiston ta'lim tizimida kompetensiyaviy yondashuvni tatbiq etish milliy madaniyat, san'at an'analari va pedagogik qadriyatlar bilan uyg'unlashtirilgan holda amalga oshirilmoqda. Loyiha va muammoli metodlarni qo'llash, fanlararo integratsiya va raqamli texnologiyalarni joriy etish san'at ta'limining mazmunini boyitadi, o'quvchilarning kreativ salohiyatini kengaytiradi va ta'lim sifatini oshiradi. Shu tariqa, kompetensiyaviy yondashuv o'quvchilarning zamonaviy jamiyat talablariga moslashgan shaxslar sifatida shakllanishiga xizmat qiladi.

Xulosa qilib aytganda, kompetensiyaviy yondashuvni O'zbekiston ta'lim tizimida tatbiq etish san'at ta'limini modernizatsiyalash, o'quvchilarning ijodiy imkoniyatlarini rivojlantirish va pedagogik jarayonning samaradorligini oshirishda muhim omil hisoblanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Eisner E. **The Arts and the Creation of Mind**. – New Haven: Yale University Press, 2002.
2. Winner E., Goldstein T., Vincent-Lancrin S. **Art for Art's Sake? The Impact of Arts Education**. – Paris: OECD Publishing, 2013.
3. UNESCO. **Road Map for Arts Education**. – Paris: UNESCO, 2006.
4. Sahlberg P. **Finnish Lessons: What Can the World Learn from Educational Change in Finland?** – New York: Teachers College Press, 2011.
5. Shavdirov S. A. **Selection Criteria of Training Methods in Design Fine Arts Lessons** // Eastern European Scientific Journal. – 2017. – №1. – B. 131–134.
6. Shovdirov S. A. **Tasviriy san'atni o'qitishda o'quvchilarning sohaga oid o'quv kompetensiyalarini shakllantirish omillari** // Inter education & global study. – 2024. – №1. – B. 8–14.

7. Baymetov B. B., Shovdirov S. A. **Methods of Organizing Practical and Theoretical Classes for Students in the Process of Teaching Fine Arts** // International Journal on Integrated Education. – 2023. – T. 4. – №3. – B. 60–66.
8. Qodirov B. **Tasviriy san’atni o‘qitish metodikasi.** – Toshkent: O‘qituvchi, 2018.
9. Karimova N. **San’at ta’limida innovatsion pedagogik yondashuvlar.** – Toshkent: Fan va texnologiya, 2020.